

Bir üniversite kütüphanesinde yapılan çalışmada yabancılar tarafından kendilerine bakılan kişiler bundan rahatsız olmuşlar, bazıları protesto etmişler, bazıları da salonu terketmişlerdir.

Kırmızı trafik ışıklarında bekleyen sürücülere ısrarla bakıldığında, bu sürücülerin geçidi daha çabuk terkettikleri görülmüştür. Başka yerlerde de, daha önce değindiğimiz gibi ısrarla bakış bir kavga, ya da en azından bir tehdit olayına yol açabilir. Hayat tecrübeleri insanlara "kendisine bakılma"nın mutlaka herhangi bir olaya başlangıç olduğunu öğretmiştir. Bu olay, ortama ve kişilere bağlı olarak değişir. Fakat bakan kişi tam bir yabancı ise muhtemelen hoş olmayan bir olay gelişecektir.

Bakış üzerine yapılan araştırmaların bazı pratik uygulamaları da olmaktadır. İnsanların ne zaman ve niçin baktıkları hakkında detaylı bilgiler elde edildikten sonra karşılıklı konuşabilme yeteneğini kazanmada veya karşısındaki insana bakmakta güçlük çeken kişilerin bu yetersizlikleri giderilebilir. Seçilen bazı nörotik hastaların sosyal yeteneklerini geliştirmede bu yolla bazı başarılar elde edilmiştir. Hastaların, karşısındakine bakmayarak ilgisizlik ve düşmanlık izlenimi yaratmaları veya çok fazla bakarak tedirgin ve rahatsız etmeleri, ya da yanlış zamanlarda bakarak konuşmanın normal seyrini bozmaları bu bilgilerden yararlanılarak tedavi edilebilir.

*AMERICAN SCIENTIST'ten
Derleyen: Murat ÖZKUL*

SOLUCAN BAYRAMI ÜZERİNE

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Dergimizin "121" No'lu sayısında "Çorak-tuzlu toprakların ekime elverişli duruma getirilmesi" konusunda bir yazı yayınlanmıştı. Üstelik bu yazıyla çağrıştımlanan "İsrail Dene-mesi"ne ilişkin bir "Solucan Bayramı"ndan da kısaca söz etmiştik. İşte bu ilginç "Solucan Bayramı"nın yazarı üstad Vedat Nedim Tör'dür. Kendisiyle geçen Nisan ayında ve görevi başında (ki usta, 80 yaşında olmasına karşın halâ örnek bir delikanlı gibi çalışmaktadır) yine o toprak konusunu eşeliyerek görüştük. O, bundan yıllar önce yayımlanmış unutulmaz makalesini bize şöylece özetleyiverdi:

"Belleğimin vefasızlığına bağışlayın.. Yıllarca önce, İsrail Konsolosluğu'nda gördüğüm bir film hiç aklımdan çıkmıyor. Filmin adı "Solucan Bayramı" idi. Konusu hemen hemen şöyle: İsrail'de uçsuz, bucaksız bir kum çölü. Ordan burdan akan küçük sular.. Bir baraj yapılıyor, bu suları biriktiriyorlar. Dolan barajın kapaklarını açıyorlar ve kum çölünü suya boğuyorlar. Ardından kapaklar kapanıyor. Kızgın güneş altında sular buğulaşıyor ve geride bembeyaz bir tuz çölü kalıyor. Buldozerler, kamyonlar yanaş-ıyor ve tuzları kazıyarak kamyonlara yükleyip götürüyorlar. Barajların kapakları yine açılıyor, çöl yine suya boğuluyor. Sular buğulaşıp uçunca, yine alta apak bir tuz çölü.. Yine sular salınır, buğulaşıp uçar, tuzlar kazınır ve kamyonlarla taşınır. Bu işlemler, bir gün kazılan topraklardan kıvrır kıvrır bir solucanın çıkmasına kadar sürer gider.

Aman efendim, ne büyük olay!. Çünkü, solucan, ancak biyolojik yaşamın başladığı topraklarda görünürmüş. Ve işte, o gece, dünyanın çeşitli ülkelerinden, Polonya'dan, Rusya'dan, Almanya'dan, Fas'dan, Hint'ten, Çin'den gelen Yahudi işçiler, renk renk giysileriyle çadırlarından çıkıp meyn'aleler yakarlar.. Ve kendi halk oyunlarını oynayarak "Solucan Bayramı"nı birlikte kutlularlar."

"Ve sonra, bu topraklardan yer yer örnekler alarak Weisman Enstitüleri'ne gönderiyorlar. Örnekleri, bilim adamları, laboratuvarlarda inceliyor. Ve her örneğe uygun gübre çeşidi saptanıyor. Hasılı bunlarla topraklar gübrelenir, sürülür ve portakal fidanları dikilir.

Aradan yıllar geçer, portakal fidanları kocaman ağaç olurlar. Altın rengi portakallar dalları basar, birbirinden güzel kızlar, onları kollarındaki sepetlere doldururlar. Büyük yığınlar halinde biriken portakallar, kamyonlarla ambalaj atölyelerine gönderilir. Oradan da sandıklanıp vapurlara yüklenerek yabancı ülkelere ihraç olunur.

İşte aşağı yukarı filmin konusu budur. Eğer elimden gelse, o filmi bütün devlet adamlarımıza gösterirdim. Çünkü o film bana, Berlin Üniversitesi'ndeki hocam Prof. Werner Sombart'ın yine hiç unutamadığım bir sözünü anımsatır: (Politika, bilimin yaşama uygulanması olmalıdır).

İşte, Yahudiler, bilimi yaşama uygulayabil-meleri sayesinde en olumsuz doğal koşullar

altında bile, 20-25 yıl içinde ileri bir tarım ve ileri bir endüstri ülkesi yaratmayı başardılar. Bizim Türkiye’imizde, doğa, özellikle sularımız, birçok ülkeleri imrendirecek çeşitlilik ve zenginliktedir. İnsanımız çok yetenekli, kapital de eksil değil.. Ve bulunmaz bir nesne de değil hani.. Bütün bu olumlu koşullara karşın, yine de yıllardır bir türlü “az gelişmiş ülke” olmak ayıbından kurtulamadık gitti. Çünkü, bizim öğrendiğimiz ekonomi teorisi, öne sürülen (İnsan, Doğa ve Kapital) den kurulu üç etken, kalkınmak için yeterli olmuyor artık.. Bunlar, ancak teknoloji ve plânlı bir sevk ve yönetim ile değerlendirilirse, “Kalkınma, ilerleme” denilen olumlu sonuçlar alınabiliyor.

Bütün bu faktörlerin ahenkli işbirliği ancak bilime ve tekniğe dayanan bir plânlama sayesinde gerçekleşebiliyor. Fakat, plânlama organı, politikanın emrine verilirse, o vakit bir “kapıku lu” organı halinde soysuzlaşır ve devletteki süreklilik, bölünmezlik koşulları her zaman zedelenebilir. Aksi olursa, her politik kuruluş, plânın gerçekleşmesi için bir rekabet yarışına girebilirlerdi. Bizden bu kadar...”

Üstada ardında bıraktığı ölümsüz eserlerine yenilerinin eklenmesi dileğiyle, şükranlarımızı sunarak ayrıldık.

CAN SIKINTISI

Can sıkıntısı, hayatın bir döneminde çoğumuzun yakasına yapışır. O zaman, içimizde ne olduğunu bilmediğimiz büyük bir boşluk duyarız. Yaşamın büyü bozulmuş gibidir. Kendi dert ve problemlerimize konsantre olur, güdülenmesini kaybetmiş bir insan olarak yaşarız. Her şey çökücülük özelliğini yitirmiştir.

Ruhsal çöküntüde bulunan kişi için, ilgi duymaya, uğruna fedakârlık yapmaya değer hiçbir şey yoktur. Ölüm korkusu ile dolu, dört duvar içinde yaşar. Ölüm, onun için tek gerçektir. Kendisini, üzerinde hiçbir kontrolünün olmadığı kuvvetlerin esiri olarak görür.

Yeryüzü bu kadar değerli şeylerle dolu iken, yaşam her an mucizelerini önümüze sererken, insan neden kendisini can sıkıntısının dört duvarı arasına kapatıp, hayatı kendisine zehir etmektedir? Can sıkıntısını biraz incelersek, bu sorunun cevabını bulabiliriz: Kişi, canı sıkıldığı zaman çevresindeki ilgi çekici ve yeni olan şeyler yerine, eski ve tanıdık olduğu konular üzerine dikkatini toplar ve bu yolla şiddetli duygusal tepkilerden kendisini korumaya çalışır.

Kuramsal olarak can sıkıntısını tedavi etmek kolaydır. İnsan kendisine, ilgisini çeken bir konu bulabilir. Herhangi bir istek, can sıkıntısını atmaya yeter. Ama kötü olan, kişide böyle bir isteğin uyanmamasıdır. Canı sıkılan insanın yapmak istediği birşey yoktur.

Can sıkıntısını nasıl yenebilirsiniz: Can sıkıntısını yenmede ilk adım, onu kabul etmektir. Can sıkıntısını, hayatın bir safhasından diğerine geçişin gerekli bir parçasıdır. Bu nedenle, yeni bir başlangıç için bir şans sayılabilir.

İkinci adım ise, can sıkıntımızı analiz etmektir. Can sıkıntısı öğelerine ayrılabilir: a) Basit bitkinlik, b) Uyarıcı yokluğu (kişi çevresinde hiçbir şey olmuyor sanır), c) Elem, d) Korku, e) Çelişki (... yapmalıyım, ama ... istiyorum), f) Ne istediğini bilmeme, g) Hayatın anlamı ve değerini yitirme gibi. Eğer can sıkıntınız ilk şıklardan birinin kategorisine giriyor ise tedavisi kolaydır. Dinlenmek, günlük uğraşlarımızda küçük değişiklikler yeterlidir. Ama son şıklara ait ise diğer noktaları da okumanız yararlı olacaktır.

Üçüncü adım, hiçbir şey yapmamaktır. Can sıkıntısı, bir hayat döneminin sonuna geldiğimizin ifadesidir ve kendimizi değerlendirmemiz, yeni amaçlar bulmamız, eski fakat doyurulmamış isteklerimizi anlayabilmemiz için doğa tarafından bize verilmiş bir nimettir. Bu bakımdan sakin olun ve kendinizi dinleyin.

Dördüncü adım da, aklınızda ve hayalinizde oynanan oyunu tanımanızdır. Hayallerin, duyguların ve bilinmeyen isteklerin çokluğunda “Ben gerçekten ne istiyorum” sorusunun cevabını bulabilirsiniz.

Önemli olan, arzuları; ihtiyaçlardan, zorlamalardan ve alışkanlıklardan ayırt etmektir. Bu nedenle, isteklerimizin yapmamız gerekenden daha önemli olduğu kişilik parçasına gitmemeliyiz. Bir an için ahlâk kurallarını, değerleri bir kenara bırakın; çocukluğunuzun güzel günlerine dönün, hayaller kurun, Kurduğunuz hayaller, doyurulmamış isteklerinizin anatomisi hakkında size birşeyler söyleyebilir.

Sonra arzudan isteğe geçin. Ancak, bunun bir parça rizki vardır. Çünkü, istekler, niyetleri